به تەنها دانان به یەکخواپەرستی لەپەروەردگاریەتیدا خاوەنەکەی ڕزگار ناکات لەسزای ئاگر

[kurdish – کوردی – كردي]

عبدالسلام محمد پشدەری

پێداچونەوەی: پشتیوان سابیر عەزیز

2011 - 1432

IslamHouse.com

﴿الإقرار بتوحيد الربوبية وحده لا ينجي من العذاب﴾

« باللغة الكردية »

عبد السلام محمد بشدري

مراجعة: بشتيوان صابر عزيز

2011 - 1432

IslamHouse.com

به تەنها دانان بە یەکخواپەرستی لەپەروەردگاریەتیدا خاوەنەکەی ڕزگار ناکات لەسزای ئاگر

یەکخواپەرستی لەپەروەردگاریەتیدا (توحيد الربوبية) یەکێکە لەو سێ یەکخواپەرستیەی کە باسمانکردن، جا لەبەر ئەوە باوەڕ و یەکخواپەرستی هیچ کەسێك وەرناگیرێت هەتاوەکو ئەو کەسە یەکخواپەرست نەبێت لە پەورەدگاریەتیدا (ربوبية) دا، بەڵام ئەبێت ئەوەش بزانین ڕەوانەکردن وناردنی پێغەمبەران (سەلامی خوایان لێ بێت) بۆ گەلان بۆ ئەم مەبەستە نەبووە، وە هیچ کەسێکیش تەنها بەم یەکخواپەرستیە بە (توحيد الربوبية) ڕزگاری نابێت لە سزای ئاگر بەبێ سەلماندن وباوەڕ بوون بەبەشەکەی تری یەکخواپەرستی کە بریتییە لە یەکخواپەرستی لەپەرستنەکاندا (توحيد الالوهية) .

هەر لەبەر ئەمیشە خوای گەورە فەرموویەتی : (وَمَا يُؤۡمِنُ أَكۡثَرُهُم بِٱللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشۡرِكُونَ) {يوسف : ١٠٦}.

واتە : جا زۆربەی زۆری خەڵکی باوەڕناهێنن بە خوای تاك و تەنها، بێ ئەوەی هاوەڵی بۆ بڕیار نەدەن (بێگومان ئیمان و باوەڕی وا هیچ نرخی نیە و خوای گەورە لەو تاوانە خۆش نابێت) .

واتای وایە زۆربەیان دانیان نەدەنا بەوەی کە خوای گەورە (الله) پەروەردگار و خالق و ڕۆزی دەر و بەڕێوەبەری ئەم دونیایە (کەهەموو ئەمانە بریتین لە یەکخواپەرستی لەپەروەردگاریەتیدا – توحيد الربوية -)ئیلا لەگەڵ ئەوەشدا هاوەڵیان بۆ خوا دادەنا لەپەرستنیاندا وبت وداتاشراوەکانیان ئەکرد بەهاوەڵی خودا کە نە سوود نەقازانج دەگەیەنن و نەدەتوانن ببەخشن یان بگرنەوە لە بەندەکان ..

ئەمەش تەفسیری کۆمەڵێك لەهاوەڵە بەڕێزەکان و تابیعینە .

عبداللّٰهی کوڕی عەباس (خوایان لی ڕازی بێت) دەڵێت : لەباوەڕی ئەو بت پەرستانە ئەوە بوو : ئەگەر پێت بووتنایە : کێ ئاسمانەکانی دروست کردووە؟ وە کێ زەوی وچیاکانی دروستکردووە؟ ئەیانوون : اللّٰه دروستی کردووە لەگەڵ ئەوەشدا هاوەڵیان بۆ خودا دادەنا .

عیکرمەیش ووتویەتی : ئەگەر پرسیاریان لێ بکەیت کێ ئەوان و زەوی و ئاسمانی دروستکردووە، لەوەڵامدا دەیانووت : اللّٰه ئەمەش باوەڕی ئەوان بوو بە خوای گەورە بە (اللّٰه) لەگەڵ ئەوەشدا غەیری خوداشیان دەپەرست.

موجاهیدیش دەڵێت : باوەڕی ئەوان ئەوەبوو کە ئەیانووت : (اللّٰه) دروستکار ورۆزیدەر و مرێنەرمانە، ئەمە باوەڕیان بوو، لەگەڵ هاوەڵ پەیداکردنیان بۆ خودا لەپەرستشەکانیاندا .

عبدالرحمنى كوڕى زەيدى كوڕى ئەسلەمى كوڕى

زەيديش ووتويەتى : كەس نييە لەگەڵ خوادا كەسێكى تر

بپەرستێت ئيلا باوەڕى بەخوا (الله) هەيە وئەزانێت كە خوا (الله)

پەروەردگاريەتى، وە هەر (الله) يش دروستكار وڕۆزيدەريەتى،

كەچى هاوەڵيش بۆ خودا دادەنێت، ئايا نابنيت كە ئيبراهيم

(سەلامى خواى لىٚ بێت) كاتىٚ كە فەرمووى : (قَالَ أَفَرَءَيْتُم مَّا

كُنتُمْ تَعْبُدُونَ (٧٥) أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمُ ٱلْأَقْدَمُونَ (٧٦) فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّيٓ إِلَّا

رَبَّ ٱلْعَٰلَمِينَ (٧٧) {الشعراء :٧٥-٧٧} .

واتە : ئيبراهيم وتى: باشە ئاخر ئێوە نابينن چى

دەپەرستن (كەى ئەو شتانە شايستەى پەرستنن) (٧٥)بە

ڕاستى ئێوەش و باو باپيرانى دێرينيشتان (بە هەڵەدا چوون

(٧٦)بێگومان هەموو ئەوانە دوژمنى منن، بە دوژمنى خۆميان

دەزانم جگە لە پەروەردگارى جيهانيان(٧٧) .

لەم بارەیەشەوە لە پێشینەکانی ئوممەتی ئیسلامەوە دەقی جیا جیا وزۆرن هاتووە کە هەر هەموویان تەئکید لەوە دەکەنەوە کە بت پەرست و هاوەڵ پەیداکەرانی سەردەمی پێغەمبەری خودا (صلى الله عليه وسلم) دانیان دەنا بەوەی کە خوای گەورە (الله) پەروەردگار ودروستکار ورۆزیدەر وبەڕێوەبەری ئەم گەردوونەیە، وە هاوەڵ پەیداکردنیشیان لەڕووی پەرستنەوە بووە، بەوەی کە شەریك وهاوەڵیان بۆ خوای گەورە داناوە وهاواریان بۆ دەبردن و داوایان لێدەکردن وداوای پێویستیەکانی خۆیانیان لێ دەکردن .

قورئانی پیرۆزیش لە زۆر جێگادا بەڵگەی هێناوەتەوە لەسەر ئەم ڕاستیە کە هاوەڵدانەران و موشریکەکان دانیان دەنا بە پەروەردگاریەتی خوا و بوونی پەروەردگاردا، لەهەمان کاتدا لەگەڵ خوادا لەگەڵ (الله) دا شتێکی تریشیان دەپەرست، هەروەك خوای گەورە دەفەرموێت : (وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ

ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ وَسَخَّرَ ٱلشَّمۡسَ وَٱلۡقَمَرَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُۖ فَأَنَّىٰ يُؤۡفَكُونَ) {العنكبوت : ٦١}.

واته : سوێند بەخوا ئەگەر لەو بێ باوەڕانە بپرسیت: کێ ئاسمانەکان و زەویی دروستکردووە و، خۆرو مانگی رامکردەووە' ئابەو شێوەیە بە ئاسانی بێن و بچن، بێ سێ و دوو دەڵێن: هەر خوایە ئەو کارانەی کردووە، دەسا ئیتر چۆن لە یەك خوا پەرستیی لادەدرێن و بەرەو بتپەرستی ئەبرێن!.

هەروەها فەرموویەتی : (وَلَئِن سَأَلۡتَهُم مَّن نَّزَّلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَحۡيَا بِهِ ٱلۡأَرۡضَ مِنۢ بَعۡدِ مَوۡتِهَا لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُۚ قُلِ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِۚ بَلۡ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡقِلُونَ) {العنكبوت : ٦٣} .

واته : خۆ ئەگەر لێیان بپرسیت: کێ ئاو لە ئاسمانەوە دەبارێنێت، جا زەوی پێ دەبوژێنێتەوە، دوای ئەوەی خامۆش و مردوو بوو، ئەوە بەدڵنیاییەوە دەڵێن.. (الله) (تۆ ئەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلام)، ئەی ئیماندار) بڵێ: سوپاس بۆ خوا،

که ئاوا، دان به دەسەڵاتیدا دەنێن، نەخێر بەڕاستیا نیە، بەڵکو هێشتا زۆربەیان بێ بیرو هۆشن و ژیریان ناخەنەکار .

لە جێگایەکی تردا فەرموویەتی : (وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ وَقِيلِهِۦ يَـٰرَبِّ إِنَّ هَـٰٓؤُلَآءِ قَوْمٌ لَّا يُؤْمِنُونَ) {الزخرف : ٨٧}.

واتە : سوێند بەخوا ئەگەر لەو بت پەرستانە بپرسیت: کێ دروستی کردوون، ئەوە بەدڵنیاییەوە دەڵێن (اللّٰه)، کەواببوو بەرەو چی و بەرەو کوێ لە ڕێبازی یەکخواناسی لادەدرێن و شوێنی ناحەقی دەکەون؟

لە سورەتێکی تریشدا دەفەرموێت : (قُل لِّمَنِ ٱلْأَرْضُ وَمَن فِيهَآ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ (﴿٨٤﴾) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (﴿٨٥﴾) قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ ٱلسَّبْعِ وَرَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ (﴿٨٦﴾) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ (﴿٨٧﴾) قُلْ مَنۢ بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ

عَلَيۡهِ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ (٨٨) سَيَقُولُونَ لِلَّهِۚ قُلۡ فَأَنَّىٰ تُسۡحَرُونَ (٨٩)

{المؤمنون : ٨٤-٨٩} .

واتە : پێیان بڵێ: ئەی موحەمەد! (صلى الله عليه وسلم) باشە! زەویی و گشت ئەوانەی لە زەوییدان و دەژین هی کێیە؟ کێ' دروستی کردوون و، لە نەبوونەوە هێناونی خانەی بووەکانەوە؟ ئەگەر ئێوە ئەزانن، ئادەی پێم بڵێن ، دیارە چاریان نیە هەر دەبێ راستیەکان بسەلمێنن، بۆیە لەوەڵامدا(٨٤) دەڵێن: ئەوانە هەموو موڵك و تایبەتمەندی خوان، پێیان بڵێ: جا کە ئاوایە ، ئەی بۆ بیر ناکەنەوە، تا بزانن زاتێك دەسەڵاتی ئاوای هەبێ، هەر هەمان دەسەڵاتیشی دەبێ بۆزیندوو کردنەوە(٨٥) پێیان بڵێ: ئەی کێ پەروەردگاری حەوت ئاسمانەکانە؟ ئەی کێ پەروەردگاری (عەرش) ی مەزن و گەورەیە؟ (٨٦)دیسان گش دەڵێن: هەر خوایە پەروەردگارو بەدیهێنەریان، پێیان بڵێ: باشە! ئیتر بۆ لە خوا ناترسن، تا

هاوبەش و هاوەڵی بۆ دانەنێن ؟ (٨٧) پێیان بڵێ: ئەی دەسەڵاتی گش بوونەوەر بەدەست کێیە؟ و کە ئەو پەنای پەنا خواز دەدا و، دژی ئەو پەنا نادرێت، ئەگەر ئەزانن کێیە؟ ئادەی پێم بڵێن (٨٨)دیسان دەڵێن: هەر بۆ خوایە، پێیان بڵێ: دەسا ئەی چۆن فریو دەخۆن و چاوتان لە ئاستی راستییەکان بەستراوە؟! (٨٩) .

بتپەرست و هاوەڵدانەرانی ئەو سەردەمە باوەڕیان بەوە نەبووە کە بت وداتاشراوە بەناو خواکانیان باران دەبارێنن ڕۆزی هەموو جیهان دەدەن وبەڕێوەی دەبەن، بەڵکو باوەڕیان وابووە کە هەموو ئەمانە لە تایبەتمەندیەکانی خوای گەورە وپاك وبێگەردە، وە دانیشیان بەوەدا ناوە ئەو بتانەی کە ئەوان جگە لەخوا هاواریان بۆ دەبردن دروستکراوی خودان، نە بۆخۆیان و نە بۆ ئەو کەسانەشی دەیانپەرستن سەربەخۆی خۆیان سوود و زیانیان پێ ناگەیەنن، هەروەها نەمردن و ژیان

زیندووبونەوەشیان بەدەستە، وە باوەڕیان وابووە کە نابیستن و نابینن، وە دانیان بەوەیشدا ناوە کە خوای گەورە (الله) بەتەنها خاوەنی ئەو شتانەیە وهیچ هاوەڵکێشی نییە، وە هیچ شتێك لەمانەی کە باسکرا نە هی ئەوان و نەهی بتەکانیانن، وە باوەڕیان وابووە کە خوای گەورە خالق ودروستکراوی هەمووە شتێکە و جگە لەئەو هەمووی درستکراوە، وە ئەو پەروەردگار وگەورەی هەمووانە و جگە لەئەو پێویستیان بەئەوە، بەڵام لەگەڵ هەموو ئەمانەدا دروستکراوێکی خوایان کردووە بەهاوەڵ و ناوبەندگیر لەنێوان خۆیان و خوادا، کە داوای شەفاعەتیان لی دەکردن و دوای ئەوەیان دەکرد کە لەخوایان نزیك بخەنەوە، وتکایان بۆ بکەن، هەر بۆیە خوای گەورە فەرموویەتی : (وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ) {الزمر : ٣}.

واته : ئەوانەی کە لەباتی خوا چەند دۆس و بتێکیان بۆ خۆیان گرتووە، وەبەبێ هیچ بەڵگەیەکیش ئەڵێن: ئێمە هەر بۆئەوە ئەو بتانە دەپەرستین، کە لەخوامان نزيك بکەنەوەو ، تکامان بۆ بکەن لای .

لەگەڵ هەموو ئەم دان پێدانانەی موشریك وهاوەڵدانەران بۆ خوای گەورە کە گەورە وپەروەردگاری هەمووانە کەچی نەبووە بەهۆی هاتنە ناوەوەیان بۆ نێو بازنەی ئیسلام، بەڵکو لەگەڵ ئەوەشدا خوای گەورە حوکمی بێباوەڕ و موشریکی داوە بەسەریاندا، وهەڕەشەی خستنە ناو ئاگر ومانەوەیان بەهەتا هەتایی لێکردوون، پێغەمبەریش (صلى الله عليه وسلم) ماڵ و خوێنیێ حەڵاڵ کردون، ئەویش لەبەر ئەوەی کە ئەو موشریك و هاوەڵدانەرانە گرێدراوەکەی یەکخواپەرستی پەروەردگاریەتی (توحيد الربوبية) کە یەکخواپەرستییە لەپەرستندا (توحيد الالوهية) یان جی بەجیێ نەکردووە وتەحقیقیان نەکردووە.

بەمەش ڕوون بوویەوە کە دان پێدانان و باوەڕبوون بە یەکخواپەرستی لەپەروەردگاریەتیدا (توحيد الربوبية) بەبێ جێ بەجێکردنی بەشە هەرە سەرەکیەکەی یەکخواپەرستی کە یەکخواپەرستی خودایە لە پەرستندا (توحيد الالوهية) هیچ سوودێکی نییە وخاوەنەکەی لە سزای ئاگری دۆزەخ ڕزگار ناکات، بەڵکو ئەم بەشەی تری یەکخواپەرستی کە بە (توحيد الالوهية) ناسراوە بەڵگەی تەواوە بەسەر بەندەکانی خوداوە کە پێویست دەکات بەندەکان کە تەنها دڵسۆزی وئیخلاصی تەواویان بۆ خوای گەورە هەبێت وبەهیچ شێوەیەکیش شەریك وهاوەڵی بۆ دانەنێن، ئەمەش ئەوە پێویست دەکات کە خوای گەورە (اللّٰه) بەتاك و تەنهایی بپەرسترێت، جا ئەگەر ئەمانەی نەکرد ئەوا بێباوەڕە و ماڵ و خوێنی حەڵاڵ دەبێت ..